

Nyhetsbrev

Pasjon s. 3
Økumenikk i dag s. 4
Ny bibeloversettelse s. 7
Hva vil vi med OVEK s. 11
Kirke i verden s. 14
Påske fra s. 17

Nyhetsbrev nr.1/2012

La flere få høre hva *du* mener.

Innlegg til Nyhetsbrevet sendes til red@ogsavierkirken.no. Vi ønsker dialog og ytringer!

Redaktør: Anne Helene Utgaard

www.ogsavierkirken.no

Innkalling til årsmøte i OVEK 24. mars 2012 kl 1030 i Lovisenberg menighetshus

- Sak 1. Godkjenning av dagsorden
- Sak 2. Oppnevning av dirigent, referenter og tellekorps
- Sak 3. Styrets årsberetning
- Sak 4. Regnskap og revisorer erklæring
- Sak 5. Fastsettelse av kontingent for 2013
- Sak 6. Budsjett 2013
- Sak 7. Valg

Frist for innsendelse av forslag på kandidater til styret: 16. mars. Forslag sendes til valgkomiteen: trinehaaland@yahoo.no

Forslag til andre saker som ønskes tatt opp, sendes innen 16. mars til leder@ogsavierkirken.no, eller med brevpost til Anne Helene Utgaard, Hallagerbakken 92 b, 1256 Oslo

Både samfunnet og kirken har forandret seg i løpet av de 10 årene OVEK har eksistert. Nå bør vi på nytt gjennomtenke hva vi vil med vår forening. Hvordan kan vi tjene Kristus og kirken på best mulig måte?

Lørdag 24. mars, i tilknytning til årsmøtet, vil vi åpne for samtale om disse spørsmålene

Vårens seminar i OVEKs akademi blir 24. mars kl 1230 i Lovisenberg menighetshus

På seminaret den 24. mars er det vår egen Jan Erik Rekdal, poet og professor, som skal holde foredrag for oss om hvorfor han blir værende i kirken. Igjen blir det anledning til samtale. Her kan vi oppmuntre, trøste og begeistre hverandre i en tung tid for kirken. Og vi kan minne hverandre om at det finnes mange lyspunkter og mye å takke for!

Praktiske opplysninger

Årsmøtet og seminaret finner sted i Lovisenberg menighetshus, Lovisenberggaten 4, 0456 Oslo. Det er gratis adgang til årsmøtet.

For de som vil være med på den enkle lunsjen og seminaret, er *deltakeravgiften kr 150*.

Slik kommer du til Lovisenberg: Buss 37, gå av på holdeplass Lovisenberg, eller buss 20, gå av på holdeplass Fayes gate. Det er gode parkeringsmuligheter ved menighetshuset.

Påmelding til seminaret: e-post til seminar@ogsavierkirken.no eller telefon: 99 69 56 10.

Vel møtt!

Medlemskontingenten for 2012 er kr 300.
Pensjonister kan fortsatt betale kr 200.
Kontingenten betales til *Også vi er kirkens*
bankkonto: 1280 25 36826.

Innbetaling fra utlandet: IBAN nr:
NO3612802536826, SWIFT code: DNBANOKK

Abonnement på Nyhetsbrevet for folk som ikke er medlemmer, koster kr 150. Merk innbetalingen med «Abonnement».

Alle som ønsker det, kan motta Nyhetsbrevet gratis på e-post. Kanskje du har venner som ville like å lese det? Gi beskjed til medlemservice@ogsavierkirken.no

OVEK er takknemlig for gaver fra de som har lyst og anledning til å bidra litt ekstra til vårt arbeid.

Kjære lesere,

Det blir lysere. Forventningen og troen på vår og sommer blir sterkere fra dag til dag. Også liturgisk går vi fra mørke til lys. Fastetiden forbereder oss på det som ligger foran oss: Først skal vi få gå sammen med Jesus inn i hans lidelse og død. Så skal vi oppstå med ham i påskemorgens strålende lys. Noe å se fram til!

Den 24. mars holder OVEK sitt årsmøte og Akademiet sitt vårseminar. Vi håper på stor oppslutning om begge deler. Dette blir mitt siste årsmøte som leder for OVEK. Det har vært noen spennende år med mye læring og mange utfordringer. Jeg har gledet meg over å bli kjent med mange katolikker både her i Norge og i utlandet, som lengter etter fornyelse i kirken. Jeg er imponert over hvor mye som tenkes og gjøres av enkeltmennesker og organisasjoner for å holde gløden fra Det annet vatikankonsil vedlike og å videreføre intensjonene fra konsilet i en tid da mye synes å gå i motsatt retning.

Vi ser med bekymring på at det gjøres forsøk på å «nytolke» konsilets dokumenter i konservativ retning. Det snakkes om en endelig og autoritativ tolkning. Det virker skremmende. Autoritative tolkninger av historien forbinder vi gjerne med ideologiske diktaturer. Også Tyrkias «endelige» tolkning av folkemordet på armenerne er et eksempel til skrekk og advarsel. Tolkning og forskning på Bibelen og Tradisjonen må alltid strebe etter å trenge dypere inn i det som er sant. Kirken kan aldri være mot sannheten, uansett hvor den finnes og hvem som finner den. I denne verden vil vi alltid være underveis mot dypere forståelse av hva som er sant og godt.

Ha en fin vår!

Hilsen
Anne Helene Utgaard

'PS Jeg fortsetter som redaktør av Nyhetsbrevet.

Pasjon

Du som låg i natti seine
sorgtyngd, vanvørd og åleine,
skjelvande på såre kne,
du som skåli trufast tømde
medan alle din rømde,
stridsmann frå Getsemane!

Du som spåtta vart og banna,
kront med klungerkrans om
panna
medan augo brann i sorg,
du som sto i namnlaus pine,
einsam i Pilati borg!

Du som hekk til krossen nagla,
medan blodut sveitte hagla
frå di panne då du sa:
«Fader, kvifor gjekk du frå meg!»
Å, lat nådens blodstraum nå meg,
offerlam frå Golgata!

Lær mi sjel kor du laut lida,
syn meg såret ditt i sida,
styrk og nør mi veike tru.
Syn meg dine merkte hender,
så eg frelst mitt auga vender
opp til deg på krossen, du.

Jacob Sande

Økumenikk i dag

Av s Katrin Åmell OP

I blant sies det at vi er inne i en «økumenisk vinter». Det er både sant og usant. De entusiastiske håp om en snart synlig kirkelig enhet som fantes etter Det annet Vatikankonsil, er ikke innfridd. Snarere virker det som om det økumeniske engasjement har avtatt eller har forsvunnet helt og holdent. Den slags «økumenisk vekkelse» som var så påtagelig i forbindelse med konsilet og Kirkenes verdensråds fjerde generalforsamling i Uppsala 1968 (hvor undertegnede var steward), finnes ikke lenger. tidig må man huske at verden har forandret seg mye i løpet av de siste 50 år, ikke minst etter 1989 med østblokkens fall, og at økumenikkens vilkår også har endret seg. Globaliseringen har skapt nye økumeniske konstallasjoner og nye kirkedannelser. Gamle kirker som tidligere var ukjente for oss, for eksempel fra Midtøsten, finnes nå her i vårt land. I Sveriges kristne råd er det for tiden 28 medlemskirker, og mer enn halvparten av dem har sitt sentrum andre steder enn i Sverige. Det finnes rikelige muligheter for møter og utveksling, men også for kommunikasjonsproblemer, misforståelser og kulturelle sammenstøt.

Teologiske samtaler

Mange kirker gjennomfører i dag teologiske samtaler i form av bilaterale dialoger (når to kirker snakker med hverandre). Den katolske kirke deltar i en lang rekke slike dialoger på alle nivåer og med en stor bredde av kirker, alt ifra den ortodokse kirke til Pinsebevegelsen. Av alle kirker er det den katolske som er i gang med flest bilaterale dialoger. Ut fra den synsvinkelen blir det feil å snakke om en økumenisk vinter, ettersom så mange teologiske samtaler stadig pågår. Den katolsk – lutherske erklæringen om rettferdigjørelsen som ble vedtatt av Den katolske kirke og Det lutherske verdensforbund i 1999, er et eksempel på resultatet av en slik bilateral dialog. Det samme gjelder den finsk-svensk

oppfølgeren *Rättfärdiggörelsen i kyrkans liv. Rapport från den katolsk-luthersk dialoggruppen för Sverige och Finland*, 2010. Ettersom nettopp rettferdigjørelsen var det store stridsspørsmålet på reformasjonstiden, fjernet erklæringen minst en av de største hindringene for enhet, men det har så langt ikke fått praktiske konsekvenser.

I sin bok *Harvesting the Fruits. Basic Aspects of Christian Faith in Ecumenical Dialogue*, 2009, kartlegger kardinal Walter Kasper de siste 40 år med teologiske enhetssamtaler og konstaterer at den økumeniske bevegelsen har oppnådd bedre resultater enn noen kunne ha tenkt seg eller ha drømt om for 40 år siden. Han understreker at dialogene har ført til at man ikke lenger tar utgangspunkt for samtaleene i det som skiller oss, men i det som forener oss, og at vi slik kan skille ut det som adskiller oss. Slik boken er lagt opp blir det likevel klart at det er den katolske kirken som setter vilkårene for hva som kreves for enheten og angir hvor langt de andre har kommet eller ikke kommet i forhold til disse vilkårene. I samtlige bilaterale dialoger som det vises til i boken framtrer et par, fra katolsk synsvinkel, store hindringer for enheten, nemlig fraværet av apostolisk suksisjon og det at presteembedet er blitt åpnet for kvinner. Det finnes mange måter å tilnærme seg disse spørsmålene på og det har vært arbeidet mye med dem, men de ulike standpunkter står fast.

Innenfor *Faith and Order* (Kirkenes verdensråds kommisjon for tro og bekjennelse), hvor også den katolske kirken er med, prøver man nå ut en ny metode i de teologiske samtaler. Den går ut på at man respekterer hverandres standpunkter og aksepterer at de er ulike, men man forsøker å forstå *hvorfor* samtalepartneren har kommet fram til et annet standpunkt enn en selv. Hvordan har den andre resonert, hva har påvirket oppfatningen, hvilke overveielser har vært gjort og så videre? Det er slike spørsmål en søker å utdype. Metoden bygger på innlevelse i en annen kontekst og medfører at man lærer å forstå hverandre bedre. Etter som det er noe nytt at man anvender denne

tilnærmingen i økumenisk sammenheng, er det enda for tidlig å vurdere resultatene. Men det er vel verdt å prøve metoden også i andre samtaler enn innenfor *Faith and Order*.

Generelt kan man si at resultatene av teologiske samtaler i liten grad når fram til prester og pastorer i kirkene og langt mindre til kirkefolket. Innholdet i rapportene fra de ulike samtaler blir værende innenfor en snever krets av spesielt interesserte. Her finnes et kommunikasjonsproblem. En mulighet til å gi de økumeniske dokumentene større utbredelse ville være å styrke studiet av økumenikk i de teologiske utdanningsinstitusjonene slik at fremtidige prester og pastorer har mulighet til å studere dokumentene og slik bli økumenisk oppdatert før de går ut i menighetstjeneste.

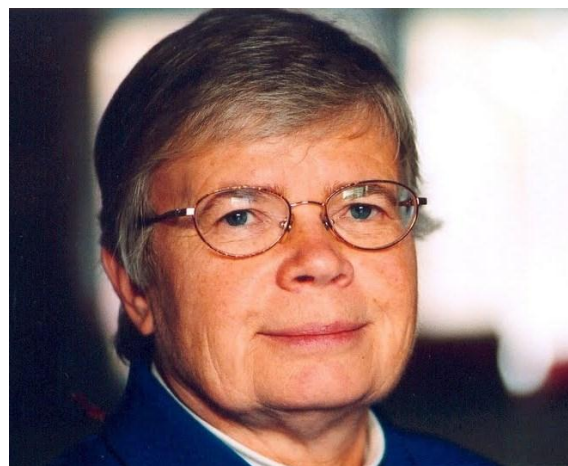
Teologiske samtaler handler ikke i hovedsak om forhandlinger og kompromisser, selv om dette også kan forkomme. I gode økumeniske dialoger får deltakerne anledning til å gjøre rede for sine standpunkter og de bakenforliggende begrunnelser for disse. Ulike oppfatninger brytes mot hverandre. Gjennom gjensidig lytting og læring blir samtalen i beste fall en «utveksling av gaver» hvor de som deltar både gir og tar imot og – ikke minst – selv forandres i prosessen. Det er denne dynamiske prosessen av å gi og å motta som får deltakerne til å gjøre nye oppdagelser, vokse og åpne seg for nye dimensjoner ved Guds rike.

Åndelig økumenikk

For noen årtier siden håpet man at på at de teologiske samtalene snart skulle føre til fullstendig synlig enhet, men i dag mener mange at den teologiske økumenikken går tregt og krever stor tålmodighet. I stedet vender man seg mot en «åndelig økumenikk» som bygger på den enhet som allerede finnes. I Kristus er vi allerede ett. Enheten har sin kilde i den hellige treenighet. Selv om vi ikke kan feire nattverd sammen, er det mye annet vi kan gjøre sammen: be for og med hverandre, pilgrimsvandringer, studere Guds ord og samles til *lectio divina*, feire gudstjenester sammen ved store kristne høytider, samarbeide i tjeneste og vitnesbyrd

med mer. I sin bok *A Handbook of Spiritual Ecumenism* viser den tidligere nevnte kardinal Kasper til en rekke områder hvor kristne med fordel kan komme sammen økumenisk. Her finnes mange ideer som venter på å bli satt ut i livet.

Den åndelige økumenikken har fått et oppsving i dag gjennom visse bevegelser og kommuniteter som er bærere av spesielle former for spiritualitet og ofte har en økumenisk sammensetning. Mange kristne i Europa er indirekte blitt økumenisk engasjert gjennom sin deltakelse i slike bevegelser og kommuniteter. Den best kjente og mest innflytelsesrike bevegelsen er den som kommer fra Taizé. Et annet eksempel er Focolare-bevegelsen som fokuserer på enhet og dialog. Den oppsto i Italia og var opprinnelig katolsk, men er blitt økumenisk. Kommuniteten på Iona i Skottland er nok et eksempel. Her er det enkel livsstil samt spørsmål omkring rettferdighet, fred og forsoning som står i sentrum. Sankt Egidio-kommuniteten i Rom med sin sosiale og interreligiøse orientering tilhører denne kategorien, og det gjør også det delvis ortodoks inspirerte og meget besøkte klosteret Bose i Nord-Italia. Mennesker søker seg kanskje ikke til disse miljøene av økumeniske grunner, men ved å delta i kommunitetenes liv lærer de andre kristne tradisjoner å kjenne.

S Katrin Åmell OP, Stockholm

Mens de teologiske samtalene er rettet mot enhet mellom kirker, det vil si kirkeøkumenikk, er det mest enkeltmennesker som blir berørt av den åndelige økumenikken. Denne blir *de*

facto mer avhengig av hvordan folk relaterer til hverandre, hvor vidt personkjemien stemmer og så videre. I visse lokale miljøer kan dette bety at økumenikken blir ustabil. Når nøkkelpersoner flytter fra stedet kan alt samarbeid opphøre.

Forskjeller i teologisk eller etisk oppfatning finnes i dag ikke bare *mellom* kirkene, men også innenfor den enkelte kirke. Det hender ofte at mennesker fra ulike kirker søker sammen fordi de har samme oppfatning i visse – ofte etiske – spørsmål. De kan til og med danne allianser til tross for at deres respektive historiske bakgrunn, kirkesyn og embetssyn er veldig forskjellig. Her handler det både om meningsfellesskap og om trosfellesskap, og det er ikke alltid klart hva som er det ene eller det andre.

Motivasjon og holdninger

Økumenikk er ikke en spesiell beskjeftigelse for noen få interesserte. Jesus har bedt om at vi alle må være ett for at verden skal tro (Joh 17:21). Som kristne er vi kalt til å speile den enheten som finnes i Gud og på den måten virke for verdens frelse. Uansett hva vi tenker om kristne i andre samfunn så inngår det i vårt kall at vi skal ville enhet og arbeide for den. Kristendom er en fellesskapets og solidaritetens religion hvor vi stadig oppfordres til å søke oss ut mot andre for å fortsette den dialogen som Gud har påbegynt med oss. Dette temaet utvikles i mange av dokumentene fra Det annet vatikankonsil. Økumenikk skal ikke oppfattes som en strevsom plikt som vi må oppfylle. Om begge parter har en noenlunde åpen holdning til den andre, vil de gjensidig berike hverandre. Økumenikk forstått som en utveksling av gaver kan være både oppløftende og inspirerende.

I det europeiske dokumentet Charta Oecumenica som har fått tilslutning fra de fleste kirker i Europa, sies det i den første paragrafen at *vi ikke må forsone oss med kirkesplittingen*. Om vi ikke skal forsone oss med tingenes tilstand trengs det *motivasjon* for å få til endring. Motivasjon er et mindre høytidelig ord enn *kall*. Det handler om innstilling og holdning. Menneskers motivasjon til å forstå andre har ført til at

økumenikken har tatt noen store skritt framover i løpet av en 50-års periode. Men fortsatt trenger vi motivasjon. Det gjelder også den katolske kirken, ettersom det i dag finnes krefter som vil minimalisere konsilets åpninger for enhet. I de nordiske land er den katolske kirke en minoritet. Majoritets- og minoritetsforhold er sjelden bra i økumenikken. Det ligger en fare i at minoriteten kan føle seg truet og slutte seg inne i sitt skall og ta avstand fra majoriteten. Dette kan lett føre til selvtilstrekkelighet – man behøver ikke de andre. Og risken for majoritetskirken er at den overser minoriteten fordi den ikke oppfattes som en likeverdig partner. Alle kirker behøver hverandre, store så vel som små. Ingen kan være seg selv nok.

I denne sammenheng vil jeg sitere et utsagn fra boken *Dialogo*. Den ble diktert på 1300-tallet av den hellige Catarina av Siena, dominikanerordenens største kvinnelige helgen. Der står det at Gud hadde sagt følgende til Katarina: «Jeg kunne ha skapt mennesket slik at hver og en var utstyrt med alt, men jeg foretrakk å gi ulike gaver til ulike personer for at de skulle trenge hverandre.» Det er et langt steg fra 1300-tallet og fram til dagens økumenikk, men i hvert fall delvis kan dette utsagnet anvendes på kirkene. Ingen kirke er fullkommen. Splittelsen har skadet alle. Men vi har fått ulike gaver å forvalte og vi har utviklet dem på forskjellig vis. Derfor trenger vi hverandre,

Kilder

Cardinal Walter Kasper, *A Handbook of Spiritual Ecumenism*. New City Press, New York (2006) 2007.

Cardinal Walter Kasper, *Harvesting the Fruits. Basic Aspects of Christian Faith in Ecumenical Dialogue*. Continuum 2009.

Charta Oecumenica. Riktlinjer för det växande samarbetet mellan kyrkorna i Europa. Sveriges Kristna Råds skriftserie nr 1, 2001.

Joint Declaration on the Doctrine of Justification. The Lutheran World Federation and The Roman Catholic Church. William B Eerdmans Publishing Co, Grand Rapids 1999.

Rättfärdiggörelsen i kyrkans liv. Rapport från den katolsk-lutherska dialoggruppen för Sverige och Finland. Veritas Förlag, Stockholm 2010.

Ny bibeloversettelse

Av Hans-Olav Mørk

Hvorfor oversetter vi Bibelen?

Gud ble menneske i Jesus Kristus. Fra da av snakker Gud et morsmål. Alle menneskers morsmål. Vårt morsmål. Guds ord er kilden som kirkens liv og tradisjon springer ut fra. Med Bibel 2011, Bibelselskapets nye oversettelse, får kirken lagt i hendene en hellig tekst der nærheten til kildetekstene har hatt høyeste prioritet. Samtidig har nærheten til målspråket, det språket vi kommuniserer gjennom, vært like viktig. På et kritisk punkt under arbeidet med Det gamle testamentet (GT) hadde vi et seminar med de to språkprofessorene Bjørn Kvalsvik Nicolaysen og Kjell Lars Berge. De første prøvetekstene til GT var ferdige, og vi ville at de skulle fortelle oss om vi var på rett vei med arbeidet vårt, eller ikke. «Bibelteksten er en tekst som springer ut av og som handler om menneskenes primærerfaringer», sa Berge. «Den handler om natur og kropp, om relasjoner og grunnleggende erfaringer som fødsel og død, konflikt og forsoning. Fordi Bibelen handler om slike grunnerfaringer, kan den ikke ha en språkform som fjerner seg fra de grunnleggende erfaringene. Språket må være livsnært og jordnært.»

Målsettingene

Vi har hatt fire hovedmål:

- en klar og uttrykkskraftig tekst som er oppdatert i forhold til den nyeste språkutviklingen på bokmål og nynorsk og som kommuniserer godt med flertallet av dagens norske lesere
- å hente fram igjen noen av bildene fra de gamle tekstene som gikk tapt i forrige oversettelse, for eksempel det bibelske kroppsspråket
- å la den norske teksten gjenspeile flere av de litterære virkemidlene som de bibelske forfatterne brukte i sine tekster
- å gjøre bruk av de siste forskningsresultatene innenfor bibelvitenskapen

Medarbeiderteamet

Vi har vært et team på nærmere femti konsulenter og oversettere, alle har jobbet i grupper.

Seks av våre beste eksperter på Det nye testamentet (NT) og språkfolk har vært med sammen med 15 GT-eksperter og 13 skjønnlitterære forfattere og stilister, blant andre Edvard Hoem, Inger Bråtveit, Hanne Ørstavik, Jon Fosse, Håvard Rem, Oskar Stein Bjørlykke, Paal Helge Haugen og Karl Ove Knausgård. De medvirkende har hatt ulike ståsteder, men alle har underskrevet på at de er enige i Bibelselskapets formål, og alle har latt seg engasjere dypt av arbeidet. Hele arbeidet er gjort i en atmosfære av bønn.

Forfatteren Hanne Ørstavik sier i et intervju: – Å jobbe med en tekst som også skal være Guds ord, utfordrer grunnsynet på hva språk er og hvordan språk virker. Jeg tenker at bibelspråket faktisk er Guds ord, som hendelse. Da må det være et språk som virker. Og det skjer blant annet gjennom språkets billedkraft. Derfor er det like viktig å ivareta litterære kvaliteter, som at ordene har korrekt leksikalsk betydning. For det ligger mening også i klang, rytme og gjentakelse.

Hans-Olav Mørk sammen med to av de andre bibeloversetterne: Anders Aschim (t.h.) og Elisabeth Levy.

Poesi er uttrykkskraft

I tekstene er det skjedd mange små og noen store endringer. Det er knapt et vers som ikke er berørt av endringer på en eller annen måte. Her er et lite utvalg tekster som viser noen av endringene som har skjedd. Poesi er ikke det samme som et gammeldags og høytidelig språk. Poesi er uttrykkskraft. «Bileams kvad» er blitt «Bileams visdomsord». Her har den litterære formen på hebraisk med gjentakelser og repetisjoner fått gjennomslag også på norsk:

Ord fra Bileam, Beors sønn,
ord fra mannen med det klare øyet,
ord fra en som hører Guds tale
og ser syn fra Den veldige,
som synker sammen, men med åpnede øyne:
Hvor vakre dine telt er, Jakob,
dine boliger, Israel,
som vide daler,
som hager langs en elv,
som aloetrær plantet av Herren,
som sedrer langs vannet.
Duggen drypper fra greinene,
frøet får rikelig med fuktighet.
(4 Mos 24,3–7)

Intertekstuelle forbindelser

Vi har også ønsket å vise at Bibelen er en bok som er i samtale med seg selv. De bibelske forfatterne bruker og nytolker andre bibelske motiver og fortellinger. Dette har vi ønsket å ta vare på gjennom å legge vekt på de intertekstuelle forbindelsene både internt i GT og NT og mellom GT og NT. Det er gjort et stort arbeid med å koordinere GT-sitatene i NT med GT-oversettelsen på en slik måte at både sammenhengene og forskjellene trer klart fram. Jes 7,14 forekommer nå i to versjoner.

Når teksten siteres etter Septuaginta i Matt 1,22f, lyder den slik:

Alt dette skjedde for at det ordet skulle
oppfylles som
Herren har talt gjennom profeten:
Se, jomfruen skal bli med barn og føde en
sønn,
og de skal gi ham navnet Immanuel
– det betyr: Gud med oss.

Her er det ordet *parthenos* som ligger til grunn. Dette ordet er ellers i Septuaginta brukt til å oversette det vanlige hebraiske ordet for «jomfru», *betulah*. Oversettelsen av den hebraiske kildeteksten, der det er brukt et mer generelt ord, lyder slik:

Derfor skal Herren selv gi dere et tegn: Se, den unge jenta skal bli med barn og føde en sønn, og hun skal gi ham navnet Immanuel.

Her er det brukt et sjeldnere ord, *almah*, som brukes om unge jenter generelt, som for eksempel om Rebekka i 1Mos 24,34. Men i denne sammenhengen sies det også at Rebekka er jomfru (v. 16), og vi kan, om vi vil, følge dette motivet videre mot NTs beskrivelse av jomfru Maria (jf. Luk 1,27.34).

Kropp

Ordet «kropp» fantes i NO 78/85, men ikke brukt om Jesus. For Jesus hadde legeme. I den nye bibelteksten har også Jesus fått kropp. «Dette er min kropp, som gis for dere.» Denne teksten har allerede fått gjennomslag i Den norske kirkes liturgireform. Ny bibeltekst er en kilde til ny kreativitet, og her er et annet eksempel på hvordan en nattverdliturgi med ny bibeltekst kan høres ut. Her møter vi innstiftelsesordene fra 1 Kor 11. Ordene etter utdelingen er blant annet fra den nye teksten til Jes 53.

L: I den natt da Herren Jesus ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det og sa: «Dette er min kropp, som er for dere. Gjør dette til minne om meg!» På samme måte tok han begeret etter måltidet og sa: «Dette begeret er den nye pakt i mitt blod. Hver gang dere drikker av det, gjør det til minne om meg!»
(1 Kor 11,23b-25)

Kristi kropp, gitt for deg.
Kristi blod, utøst for deg.

L: Vår Herre Jesus Kristus har nå gitt oss sin hellige kropp og sitt hellige blod. Han er brødet fra himmelen, som gir verden liv. Han ble såret for våre lovbrudd, knust for våre synder. Straffen lå på ham, vi fikk fred, ved hans sår ble vi helbredet. (Jes 53,5)

Guds hjemløshet

I Juleevangeliet har vi fått en formulering som understreker motivet med Guds hjemløshet. Det greske ordet *katalyma* brukes om rommet der Jesus feiret nattverd med disiplene sine, i Septuaginta brukes det om nattlosji for veifarende, men også som oversettelse av ordet for telhelligdommen der Gud tok bolig under Israels vandring gjennom ørkenen. Selv ikke der var det rom da Jesus ble født, derfor er oversettelsen «For det var ikke husrom for dem» sakssvarende. Dette er en åpen oversettelse av *katalyma*, som rommer muligheten både for at det var snakk om et privathjem uten plass i oppholdsrommet og – noe som er mindre sannsynlig – om et offentlig nattlosji der alle rom var opptatt. Krybben er i alle fall symbolet på at Gud gjør vår hjemløshet til sitt hjem.

Diakonen er tilbake

Også ordet «diakon» er inne igjen, etter å ha vært erstattet av «menighetstjener/forsamlingstenar» i NT05. Det sies at argumentet for å ta inn diakonordet i NO78/85 var at et så viktig anliggende

som diakon-funksjonen i menigheten måtte få den bibelske begrunnelsen det fortjener. Som motargument mot diakon-ordet ble det i vår prosess sagt at diakon-tittelen i nytestamentlig tid ikke tilsvarer dagens funksjon, og at de andre embetstitlene *presbyteros* og *episkopos* ikke blir oversatt med «prest» og «biskop» men henholdsvis «eldste» og «tilsynsmann». Nå er imidlertid også disse termene tatt i bruk i andre menigheter i funksjoner som ikke nødvendigvis er fullstendig identiske med dem vi finner på nytestamentlig tid. Gjennom å gjeninnføre diakon-begrepet understrekes en begrepsmessig sammenheng mellom bibeltekst og diakonal tjeneste i vår kirke som fortsatt er viktig for mange diakoners kallsidentitet.

Ny bibeltekst fra Qumran

Et av delmålene har vært å ta hensyn til de aller siste forskningsresultatene. Derfor har vi tatt inn et par nye avsnitt som tidlig må ha falt ut av de hebraiske håndskriftene gjennom avskriftsfeil, men som er bevitnet i den antikke bibeloversettelsen Septuaginta og i en nylig utgitt bokrull med 1. Samuelsbok. Rullen stammer fra det store håndskriftfunnet i Qumran ved Dødehavet. I 1 Sam 1,24 lød forrige oversettelse: «Han var da bare smågutten». Dette er en fri gjengivelse av den hebraiske teksten, som bare har to ord: gutten gutt. I Septuaginta finner vi en lengre tekst. Qumranteksten er dessverre ødelagt på dette stedet, men det er bevart noen ord som tyder på at teksten opprinnelig må ha sett ut slik Septuaginta har oversatt den.

I Bibel 2011 lyder teksten nå slik: «Gutten 'var med dem, og de brakte ham fram for Herren. Og hans far slaktet slaktofferet, slik han gjorde hvert år for Herren. 25 Han førte fram' gutten og slaktet oxen, og Hanna, hans mor, førte ham fram for Eli.» Avgrensingen av den «nye» teksten er markert med små symboler, stjerne og sort fullmåne, i den nye bibelteksten. Tilsvarende er et langt avsnitt om ammonittkongen Nahasj hentet inn i 1 Sam 10,27–11,1. Også i Salmenes bok er «ny» tekst kommet inn: *nun*-verset i alfabetdiktet Sal 145 er hentet inn fra Septuaginta og Qumran: {{Herren er pålitelig i alt han sier, trofast i alt han gjør.}} (Sal 145,13b)

Synlige strukturer og begreper

Så over til den nye bibelboken. Også det visuelle er tatt i bruk for å framheve strukturene i tekstene. En struktur som er blitt synlig på denne måten, er alfabetdiktet. Nå står det hebraiske alfabetet som ornamenter i

margen både i Klagesangene og i Salmenes bok for å markere hvilken hebraisk bokstav de ulike strofene begynner på. Alt forklares i en fotnote. I Salmenes bok er det skjedd to ting: De fortolkende overskriftene fra NO 78/85 er borte, i stedet er den femdelte strukturen, en gjenklang av Lovens fem bøker, framhevet med nye hovedoverskrifter. Ellers i Bibel 2011 er overskriftene gjennomgått og mange steder fornyet. Herrens navn i GT er så hellig at ingen lenger vet hvordan det skal uttales. De fire hebraiske bokstavene JHWH er siden Septuagintas tid oversatt med «Herren». Men slik blir også et annet ord for Gud, *adonai*, oversatt. For å synliggjøre hvor det hellige gudsnavnet ligger til grunn, er ordet «Herren» på disse stedene satt med versaler og stor forbokstav, slik: HERREN.

Salmer, hymner og poesi

I den nye utgaven av Salmenes bok er hver salme både nyformulert av hebraister og poeter og gjennomsunget av dyktige liturgiske og kirkemusikalske fagfolk. Søster Ragnhild Marie Bjelland og kantor Henrik Ødegaard fra Den norske kirke har utarbeidet teksten sammen med poetene Oskar Stein Bjørlykke og Jan Erik Rekdal. Det gjelder også de nye hymnene fra Lukas 1 og 2, Marias, Simeons og Sakarjas lovsanger. Disse tekstene er nå spesielt lagt til rette både som meditasjonstekst i det personlige bibelstudiet, som veksellesning i tidebønnen eller som sunget bibeltekst i gudstjenestefellesskapet. Det er vanskelig å definere hva poesi er, men noen ganger endrer språket rytme, karakter og ordbruk og en tekst løfter seg opp fra sammenhengen den står i. I NT har en rekke slike tekster fått nytt oppsett som poetisk tekst. Det samme gjelder i GT, blant annet det vakre diktet i Ruts bok:

Dit du går, vil jeg gå,
og hvor du bor, vil jeg bo.
Ditt folk er mitt folk,
og din Gud er min Gud.

I høysangen er dialogen blitt tydeliggjort gjennom at de ulike aktørene er markert med «hun», «han» og «koret». Også i Job introduseres aktørene ved navn i overskriftene over de enkelte talene.

Herrens bønn kan fortsatt synges

Ett av de vanskeligste øyeblikkene i revisjonsprosjektets historie var da vi for en tid tilbake fortalte om den nye Fadervårteksten til komponisten Egil Hovland. Da ble det stille i

den andre enden av telefonlinjen. Et av de største øyeblikkene var da generalsekretær Stein Mydske senere fant en konvolutt i postkassen fra naboen Egil Hovland. Der lå den vakre, gamle melodien tilrettelagt for den nye teksten. Den nye teksten til Herrens bønn kan nå synges til den tradisjonelle melodien, der særlig bønningen «La oss ikke komme i fristelse» har fått et musikalsk uttrykk som løfter den på en ny måte. Det er også skrevet flere nye melodier til Fadervår, blant annet av Tore Aas fra Oslo Gospel Choir og komponisten Carl Andreas Næss, kantor i Sarpsborg og tidligere Hovland-elev.

Diktere på virkelighetens språk

Både de bibelske forfatterne og mange norske forfattere ble forløst som kunstnere og formidlere i møtet med Guds levende Ord. I bunn og grunn er hvert menneskes liv et dikt. Vi er født og frelst for å være diktere på virkelighetens språk, akkurat som Jesus, vår store Mester, han som er det bildet vi speiler oss i:

Han var i Guds skikkelse
og så det ikke som et rov
å være Gud lik,
men ga avkall på sitt eget,
tok på seg tjenerskikkelse
og ble mennesker lik.

Da han sto fram som menneske,
fornedret han seg selv
og ble lydig til døden, ja, døden på korset.
Derfor har også Gud
opphøyd ham til det høyeste
og gitt ham navnet over alle navn.
I Jesu navn skal derfor
hvert kne bøye seg,
(Fil 2,6–11)

Hans-Olav Mørk har vært oversetter og prosjektleder for bibeloversettelsen av 2011. Han er poet og forlagsredaktør i Det norske Bibelselskap. Artikkelen har tidligere vært publisert i *Luthersk Kirketidende*

Ordet

Du ord som satte klodene i spinn,
som sveipet over dypet i Guds vind,
du ord som kalte lyset frem fra mørke,
som samlet hav, fikk landjord til å tørke,
som lot en duggvåt hage vokse frem
og himmelhvelv bak hav, og fylte dem
med liv, så alt som lever fikk et hjem!

Du trådte ut på menneskenes jord
og lot ditt ord ta form i deres ord.
Et spedbarn gråter i den mørke stallen.
En barnestemme spør i tempelhallen.
I vinden ved Genesaret: Følg meg!
Ved synagogens bokrull: Det er jeg!
Et ord, og hav og stormvind legger seg.

Du trår på skjulte stier i mitt sinn.
I dypet bak det dunkle går du inn.
Du bærer nøklene til hjertets dører.
Ditt ord er kjøtt og blod, og det berører.
I dypet av meg vekker det en gråt.
Du legger deg og sover i min båt.
Du trår på havet uten å bli våt.

Det er vårt kall å romme dette ord
og så det ut på menneskenes jord.
Et ord i svakhet, viet til å falle,
og til å oppstå og bli alt i alle.
Du er atomers bærekraft. Du er.
I kjærlighetens taushet er du nær,
og i en kropp forkledd i tiggerklær.

Hans-Olav Mørk

Hva vil vi med Også vi er kirken?

Av Anne Helene Utgaard, leder i OVEK

Vi blir 10 år

I oktober i år vil OVEK feire sine første 10 år, omtrent samtidig med at det er 50 år siden Det annet vaticankonsil startet. Det skal vi markere med en festdag lørdag den 13. oktober. Jubileet innbyr oss til å reflektere over hvem vi er og hva vi vil.

Starten

Det tok et par år å få OVEK på beina fordi initiativtakerne ønsket en grundig gjennomtenkning av *hva* man ville arbeide for og *hvordan* man ville arbeide. Utgangspunktet var en økende uro for at mye av det gode, sanne og verdifulle som Det annet vaticankonsil hadde tilført kirkens tro og liv, ikke så ut til å bli iverksatt slik konsilfedrene hadde ment det. Mange oppfattet at hierarkiet var begynt å gå i en annen retning.

Både i Europa og i resten av verden hadde det oppstått en rekke organisasjoner og bevegelser som arbeidet for å bevisstgjøre kirken på idealene fra konsilet. Mange ønsket endringer raskt og var temmelig høyrøstete i sine krav om konkrete reformer, andre var mer reflekterende og teologisk orientert.

Initiativtakerne til OVEK så seg om i Europa og hentet ideer og inspirasjon særlig fra Østerrike hvor bevegelsen *Wir Sind Kirche* så dagens lys i 1995. En alvorlig sexskandale hadde rystet kirken og svært mange østerrikere forlot kirken. Da mobiliserte det aktive legfolk for å medvirke til fornyelse og reformer som de anså som påkrevde i kirken.

Da OVEK ble startet, var det i kjærlighet til kirken. Mange norske katolikker var bekymret over det de så som en kirkelig vending i konservativ og tradisjonalistisk retning. Noen lurte på om de kom til å måtte forlate kirken og noen gjorde det. Det hadde i alle fall utviklet seg et behov for et forum hvor man kunne komme sammen og snakke om det som var vanskelig, og hvor en kunne støtte hverandre og aktivt holde fast på og arbeide videre med alt det gode fra konsilet.

De som ble med i OVEK fra starten av, var «alminnelige» praktiserende katolikker som deltok aktivt i menighetenes liv som kateketer, kommunionsutdelere,

menighetsrådsmedlemmer og i mange andre verv. Ikke bare legfolk, men også noen prester og ordensfolk meldte seg tidlig inn.

Innhold og vekst

Gjennom 10 år har OVEK vokst og utviklet seg. Og vi vokser fortsatt langsomt men sikkert, til tross for at våre eldste medlemmer har begynt å forlate denne verden. Samtidig konstaterer vi at mange som deler vårt syn på utviklingen i kirken, velger å stå utenfor organisasjonen. Det kan ha flere årsaker. En av dem er engstelse på bakgrunn av at noen få prester som er sterkt uenig i det vi står for, har uttrykt seg skarpt negativt om oss. Noen har betraktet oss som motstandere av kirken, ja til og med som skismatikere. Andre har sett mot utlandet og sammenlignet oss med mer aggressive bevegelser. Det meste av de negative reaksjonene vi får fra tid til annen, bygger på manglende kunnskap om oss og ofte på en feillesing av vårt programnotat. Vi godtar og ser det som ønskelig at vi tenker ulikt om mange ting i kirken, men vi liker ikke skittkasting. Ikke fra noen kant. Vi har medansvar for hverandres omdømme.

Men at vi tenker ulikt om enkelte ting som ikke hører til troens kjerne, kan det bli utvikling av. Der det hersker fullkommen enighet, blir det gjerne stagnasjon. Der hvor det oppmuntres til nytenkning, kan gamle og nye tanker brytes, og utenkte og sanne tanker og erkjennelser kan berike fellesskapet.

OVEK er fortsatt en organisasjon bestående av mange aktive og engasjerte katolikker, mest legfolk, men også prester og ordensfolk. Vi tror at Det annet vaticankonsil, i tråd med det beste i kirkens tradisjon, oppfordrer oss til stadig å arbeide for fornyelse og reformer i kirken *for evangeliets skyld*. Det er ikke bare en rett og et kall vi har som døpte, men også en plikt.

Alle døpte er kalt til å være med på å utbre Guds rike på jorden. Det kreves av oss som kirke at vi er i stand til å kommunisere med vår samtid på en måte som kan trekke mennesker til Kristus. For å greie dette, må vi arbeide kontinuerlig med oss selv, være villig til å «kill our babies» og til å tenke nytt. Å utbre Guds rike, å forkynne den levende Kristus som det gode budskap for alle mennesker, har vært kirkens misjon til alle tider og i alle kulturer. Det ønsker vi i OVEK å være med på. Det er vårt kall å bidra til at kirken i ord, ordninger og handling kan forkynne Kristus på en måte som mennesker i vår kultur og samtid kan forstå og bli berørt av.

I kirken, som i enhver annen menneskelig organisasjon, har det alltid vært, og vil det alltid være konflikter mellom dem som er mest opptatt av tradisjonen og dem som ønsker å tenke nytt for å møte sin samtid og framtid. Ulik bakgrunn og virkelighetsoppfatning fører ofte til at folk ser forskjellig på ting. Vår tidligere biskop Gran har i sin nylig utgitte bok *Kirkens tro* gitt oss et levende bilde av alle stridighetene som fantes i oldkirken da vårt trosinnhold ble meislet ut. Det er forfriskende og oppmuntrende å lese. Vi har lov til å være mennesker i kirken!

Internasjonal tilknytning

OVEK er en selvstendig organisasjon som har sluttet seg til et nettverk av andre fornyelses- og reformbevegelser i verden. Det heter The International Movement We Are Church (IMWAC). IMWAC er ingen organisasjon, men altså et forum for utveksling av tanker, ideer og informasjon.

Det begynte som et europeisk nettverk, men i dag deltar mer enn 50 selvstendige organisasjoner fra alle verdensdeler i samtalen på nettet. IMWAC har flat struktur. Avgjørelser som berører alle, tas på e-post av Rådet som består av to medlemmer fra hver organisasjon. Organisasjonene er forskjellige både med hensyn til hvilket innhold de vektlegger og hvilke arbeidsmåter de benytter. Det holdes et rådsmøte annen hvert år der alle deltakende organisasjoner kan sende representanter. På IMWACs nettside kan alle organisasjonene legge ut stoff de mener er av felles interesse.

Det vinnes tusenvis av fornyelses- og reformbevegelser innen for kirken rundt om i verden. Bare i Spania finnes det mer enn 40. I USA har en rekke organisasjoner og grasrotbevegelser sluttet seg sammen i en paraplyorganisasjon som heter American Catholic Council. Og det er et økende antall prester som organiserer seg for å komme i dialog med hierarkiet om vesentlige reformbehov. Mest kjent er kanskje det såkalte Presteininitiativet i Østerrike og den nye presteforeningen i Irland, The Association of Catholic priests som har nesten 800 medlemmer (prester).

OVEKs program

Fra grunnleggelsen av har OVEK hatt et programnotat. Dette er blitt justert et par ganger og har fått noen tillegg. Det har skjedd mye både i kirken og i samfunnet i løpet av de siste 10 årene, og vi bør se nærmere på programnotatet nå i jubileumsåret.

I OVEK drøfter vi ikke Treenigheten. Den tror vi på. Vi drøfter heller ikke Jesu oppstandelse. Den er grunnlaget for vår tro. Men spørsmål som har med kirkens organisasjon å gjøre, for eksempel pliktsølibatet eller en ordning med kvinnelige diakoner og ikke minst legfolkets rolle i kirken, det er ting vi kan drøfte og mene noe om. Dette er eksempler på ordninger som kirken benytter seg av for å kunne utføre sin misjon i verden. Det må stadig stilles spørsmål om eksisterende ordninger er de som tjener utførelsen av oppdraget best. Og her er en smule uenighet og dialog nærmest en forutsetning for at vi skal komme videre og fram til de for Guds rike mest tjenlige ordninger i vår egen tid.

Flere trekk ved kirkens utvikling i de senere år har stilt oss overfor nye utfordringer. Et av de områdene vi bør se nærmere på, er biskopenes rolle i kirken. Mens konsilet la stor vekt på biskopene og deres kollegialitet med paven, har det senere gått i retning av stadig mindre innflytelse i kirken for biskopene. Mens de tidligere var lokalkirkenes overhoder, kan i dag ingen bispekonferanse lenger beslutte noen ting uten at det først blir godkjent av Vatikanet. Biskopene har fått redusert sin innflytelse både oppover i forhold til paven og nedover i forhold til prestene. Dette må forstås i lys av den sentraliseringspolitikk i som praktiseres for tiden. Konsilet åpnet for at de ulike lokalkirker kunne organisere sitt liv på ulike måter på en del områder. Nå virker det som man ønsker mest mulig likhet.

Den aktuelle utnevnesprosessen for biskoper synes også å ha flere negative konsekvenser. I tidligere tider var lokalkirkene aktivt med på å velge sine biskoper. Nå rekrutteres alle sentralt og både biskopene og kardinalene blir mer og mer lik «sentralmakten». Samtidig avkreves de en ubetinget lydighet til paven som fører til at mange av dem ikke våger å uttrykke sine tanker om reformbehov før etter at de har gått av med pensjon. Dette er usunt og antyder systemfeil i kirkens nåværende struktur. Vi ønsker å finne tilbake til en genuint katolsk ordning hvor paven representerer kirkens enhet mens biskopene står for kirkens mangfold. Det er kombinasjonen av enhet og mangfold som gir frisk luft i kirken.

Et annet område hvor det trengs reformer, er kirkeretten. På mange måter framstår den i dag som gammeldags og lite i kontakt med vår tid. Den synes blant annet ikke å ha fanget opp de nye tonene fra konsilet med hensyn til legfolkets roller i kirken. Videre har kirkerettens

syn på forseelser og straff et stort utviklingspotensial. Hele antropologien bør gjennomgås i lys av nye erkjennelser om mennesket både innenfor biologi og nevrovitenskap og samfunnsvitenskapene men dette er ikke bare et felt for kirkeretten..

Enda et annet område som trenger fornyelse, er Vatikanet og kurien som har utviklet seg til å bli et problem for kirken. Her finnes et massivt fravær av transparens. Samtidig bærer skandaler og lekkasjer bud om en institusjon i strid med seg selv. Avstanden mellom kirkefolket og Vatikanet blir stadig større. Mange vil hevde at Vatikanet i dag bidrar til at den institusjonelle kirken framstår som mer og mer irrelevant både for de troende og for verden generelt.

Det er mange som forsøker å ta tak i disse og lignende problemer i dag. Og det er ikke bare legfolk. OVEK vil fortsette å gi sitt lille bidrag. Vi vil gjøre det ved fortsatt å formidle kunnskap om arven fra konsilet og alt det konstruktive som skjer i forlengelsen av det. Derfor inviterer vi skapende teologer til å forelese på våre seminarer. Noen av dem arbeider i kirkelig motvind med avgjørende spørsmål vedrørende kirkens tro og liv. Kirken er like avhengig av gode, skapende teologer i dag som tidligere.

OVEK vil også fortsette å være et forum for samtale og dialog. Vi vil være et sted hvor respektfulle ytringer av mange slag er velkomne. Og et sted hvor katolske kristne som lengter etter fornyelse, kan komme sammen og styrke hverandre i håpet og bønner om at Den hellige ånd må få slippe til på alle nivåer i kirken med sin fornyende kraft. For evangeliets skyld. For menneskehetens skyld.

Oppfordring

Kjære medlemmer!

Styret i OVEK tar gjerne imot innspill fra dere når det gjelder vårt program og våre aktiviteter. Etter årsmøtet 24. mars håper vi på en god samtale om dette.

Dere kan også nå oss per brev eller e-post eller telefon. Flaskepost og brevduer er mer usikkert.

Både gode forslag og konstruktiv kritikk er velkommen.

Det er ingen ting som tyder på at OVEK blir overflødig med det første!

Hallagerbakken 92 b, 1256 Oslo
Telefon 22 61 56 50
red@ogsavierkirken.no

KIRKE I VERDEN

Katolikker i USA

I fjor ble det for femte gang siden 1987 gjennomført en undersøkelse om amerikanske katolikkers tro og tenkning, liv og holdninger. Undersøkelsene ble gjennomført av et forskerteam på oppdrag av National Catholic Reporter (NCR) og i samarbeid med flere anerkjente forskningsinstitusjoner.

Siste års undersøkelse viser både konstante trekk ved katolsk tro og liv, og endringer som skjer over tid. Her gjengis noen av funnene fra undersøkelsen slik den er publisert og kommentert av forskerteamet på National Catholic Reporter (NCR).

Antall og etnisk sammensetning

Den prosentvise andelen av katolikker i USA har holdt seg stabil siden den første undersøkelsen i 1987 selv om et stort antall medlemmer har forlatt kirken. I dag er ca 10 % av den amerikanske befolkningen *tidligere katolikker*. I 2009 regner en med at 7,5 % av de som var født inn i en katolsk familie, forlot kirken. Det tilsvarende tall hos baptistene (det største protestantiske trossamfunnet i USA) var 3,7 %. For alle trossamfunn gjelder det at det er de yngre som blir borte. Nå forlater omtrent en tredel av de unge som er blitt oppdratt i katolsk tro og liv, kirken.

Forklaringen på at den prosentvise andelen katolikker i befolkningen holder seg konstant på nesten 25 %, er den store innvandringen særlig fra Mexico, men også fra resten av Latin-Amerika. I dag utgjør de spansk-amerikanske katolikkene mer enn en tredel av kirkens medlemmer. Ingen vet hvordan dette kommer til å påvirke kirkens fremtid. Noen har antatt at det vil bidra til å gjøre kirken mer konservativ, men for tiden er det ikke noe som

peker i den retning. Forskningsteamet ser likevel på noen ulike utviklingstendenser basert på etnisitet. Mer om det etter hvert.

Når det gjelder alderssammensetning, så går tendensen i retning av flere eldre og færre unge katolikker. Det beror delvis på befolkningstilveksten generelt. Katolikker, både annen generasjons spanskamerikanere og andre, får i likhet med resten av befolkningen færre barn enn tidligere. I dag er 10 % av alle katolikker mellom 18 og 23 år mens 34 % er over 55 år. Spanskamerikanske katolikker har gjennomgående lavere utdanning og inntekt enn andre amerikanere. 25 % av spanskamerikanerne lever i reell fattigdom.

De som deltok i undersøkelsen, ble delt inn i tre kategorier: De som beskrev sin tilknytning til kirken som A. sterk og forpliktende, B. moderat sterk og forpliktende eller C. lavere nivå av tilknytning og forpliktelse til kirken.

Fra 1987 har antallet av de som beskriver sin tilknytning som sterk og forpliktende, sunket fra til 27 % til 21 %.

Hva er det sentrale i amerikanske katolikkers tro?

Synet på hva som er rett katolsk tro har skiftet gjennom århundrene. Det gjelder ikke bare legfolk som av og til litt nedlatende blir kalt «kafeteria-katolikker». Også de mest ortodokse innen kirkens hierarki har skiftet syn på ting og lagt vekt på ulike sider ved troen opp gjennom tiden.

Undersøkelsen forsøker å kartlegge hva som står mest sentralt for katolikker i USA i dag. Det er ikke overraskende at de grunnleggende trossannheter og sakramentene fortsatt er kjernen i katolikkers tro. Her er noen eksempler:

Tror på Jesu oppstandelse fra de døde	73 %
Viktig å hjelpe de fattige	67 %
Tror på Maria som Guds mor	64 %
Eukaristien meget viktig	63 %
Daglig bønn er viktig	46 %
Sakramentstilbedelse, rosenkrans mm	36 %

Men i motsetning til troen på den oppstandne Jesus og viktigheten av å hjelpe fattige, som er relativt uforandret, har forholdet til Vatikanets læreautoritet endret seg i løpet av noen år. Her er noen eksempler:

Vatikanets autoritet i lærespørsmål generelt betraktes som

Viktig av	30 %
I noen grad viktig	46 %
Helt uviktig	20 %

Forhold til kirkens sosiallære:

Viktig å hjelpe de fattige	67 %
Ja til samkjønnet ekteskap	65 %
Ja til Vatikanets syn på abort	40 %
Motstand mot dødsstraff	29 %

Kirkens struktur synes også å være av mindre betydning for amerikanske katolikker i dag:

Ja, sølibatet er viktig	21 %
Nei, ikke viktig i det hele tatt	46 %
Ja til kvinnelige prester i kirken	62 %
Ja til kvinnelige diakoner	75 %

Politisk er det litt flere amerikanere som stemmer demokratisk enn republikansk. Det er flest som stemmer på demokratene i den spanskamerikanske befolkningen. Blant demokratene legges det særlig vekt på bekjempelse av fattigdom og urettferdighet, blant de republikanske katolske velgerne legges det stor vekt på motstand mot abort og samkjønnet ekteskap. Det er praktisk talt ingen forskjell mellom demokrater og republikanere når det gjelder forholdet til kirkelig autoritet i moralske spørsmål som prevensjon, abort, ekteskap og sex, homoseksualitet eller skilsmisse og gjengifte. Undersøkelsen viser at rundt 75 % av amerikanske katolikker mener at den endelige avgjørelsen i disse sakene må tas av det enkelte individ selv, men gjerne etter å ha lyttet til hva kirken offisielt lærer.

Spanskamerikanere har gjennomgående lavere lønn og lavere utdanning enn andre amerikanere. Rundt 25 % av dem lever i fattigdom. I dag er 45 % av alle katolikker i USA spanskamerikanere. Det forventes at de kommer til å være i flertall i kirken innen ca 2050. midten av dette århundret.

Messedeltakelse og spiritualitet

Færre går til messe minst en gang per uke. Og mange, også blant dem som går oftest, mener det ikke er nødvendig å gå så ofte. Det later til å være bred enighet om at man kan være en god og lojal katolikk selv om en ikke går til messe så ofte, og selv om en ikke er enig i kirkens offisielle lære om en del moralske spørsmål. 86 % av de spurte mener at det er viktigere hvordan du lever enn hva du tror. Samtidig uttaler 61 % at de tror at katolsk tro er mer sann enn andre religioner.

Mange av de spurte katolikkene tror på aspekter ved New Age-religion og spiritualitet. Hele 42 % tror at det finnes en åndelig energi i fysiske ting som for eksempel fjell, trær eller krystaller. 37 % sier at de tror på reinkarnasjon, og 32 % tror på yoga, ikke bare som fysisk trening, men også som en åndelig praksis. Den spanskamerikanske delen av katolikker er mer åpen for nyreligiøse fenomener enn resten av katolikkene. Kvinner er generelt mer tilbøyelig til å tro på åndelige energier enn menn. Andelen katolikker som har tatt inn ny-religiøse elementer i sin tro, er nokså jevnt fordelt uavhengig av deres kirkelige engasjement.

Så langt har jeg bare ganske overflattisk referert fra den store undersøkelsen til NCR. Interesserte kan lese en grundig gjennomgang av den på nattsiden til NCR hvor det er en link til den nederst på åpningssiden ncronline.org. Andre undersøkelser og analyser av situasjonen i USA bekrefter hovedintrykkene fra denne undersøkelsen.

Noen ettertanker

Utviklingen i USA er ikke helt ulik andre land i Vesten hvor kirken gjennomgår store forandringer. Derfor er det nyttig for oss å kjenne noe til det som skjer. Ungdommen forsvinner langsomt men sikkert, selv om den møter opp til store ungdomskirkedager i stort antall. Tidligere var det vanlig at mennesker ble mer religiøse med alderen. Slik synes det ikke å være lenger.

Tradisjonelt har kvinner støttet sterkere opp om kirkens liv enn menn. Til tider har det vært fire så mange ganger kvinner i klostre, kommuniteter og andre kvinnefelleskap enn det har vært brødre og prester. Slik er det ikke lenger.

I de amerikanske jesuittenes hovedorgan *America* tar professor i sosiologi Patricia Wittberg SC opp denne utviklingen i USA. Hun

viser blant annet til en undersøkelse gjort ved universitet i Harvard i 2006. Her går det fram at Den katolske kirke i økende grad mister sine unge. Dette skjer i alle kristne trossamfunn i USA, men blant katolikker synes nedgangen å være brattere.

I tillegg viser det seg at i Den katolske kirken stuper kurven brattere for unge kvinner enn for unge menn. I flere stift er det nå flere unge menn som forbereder seg til et virke som prest, diakon eller munk, enn det er kvinner som trer inn i en søsterorden eller et søsterfelleskap.

Om mange unge kvinner blir borte fra kirkens liv, blir det ikke bare færre til å bære menighetenes liv. Det blir også færre katolske mødre og færre katolske barn. De kvinnene som fortsetter sitt liv i kirken, er i dag mer liberale enn menn på en rekke punkter. De er mindre tilbøyelige til å godta pavelig ufeilbarhet, Vatikanets syn på abort og prevensjon, homoseksualitet, skilsmisse og gjengifte, gifte og kvinnelige prester osv. Tidligere så man en tendens til at mennesker ble mer religiøse med alderen. Det synes ikke lenger å være tilfelle. Det framstår derfor som en av kirkens aller viktigste oppgaver å arbeide for å ta vare på sine ungdommer generelt, og unge kvinner spesielt.

Kirkens aktive innsats

Det er ikke første gang kvinner forlater kirken i et omfang som virker skremmende. Det skjedde for eksempel på 1600-tallet rundt den protestantiske hugenottbevegelsen i Frankrike. Langt flere kvinner enn menn ble tiltrukket av den. Kirken ble skremt og engstelig for at den ville miste mødrene til neste generasjons katolikker. Framveksten av nye ordener og apostoliske tjenester innenfor undervisning og sykepleie på 1600-tallet må sees som et direkte resultat av at kirken aktivt gikk inn for å appellere til kvinner ved å gi dem nye muligheter til utfoldelse innenfor kirken.

I dag ser Wittberg ingen tendenser til at kirkens lederskap tenker i lignende baner som sine forgjengere.

I tidligere tider var kirken et sted hvor kvinner kunne finne utviklingsmuligheter. De kunne gå inn i ulike tjenester og utøve åndelig lederskap. Kirken var rett og slett en god mulighet for å kombinere tjeneste og egenutvikling. Slik er det ikke lenger. Menn tar alle beslutninger i kirken i dag, og det er i det sekulære samfunn at kvinner kan utvikle og

utfolde seg og bruke de gaver de har fått fra Gud til beste for fellesskapet og seg selv.

Kvinner ansees fortsatt av mange å være mer religiøse enn menn, men når de ikke finner seg til rette i kirken, er de mer tilbøyelig enn menn til å søke alternative veier for sin religiøsitet, for eksempel i nyreligiøse bevegelser.

Det annet vatikankonsil og pave Johannes Paul II begynte et meget viktig arbeid i kirken for å se på og tenke nytt om kvinners egenart og roller i kirken og verden. Dette arbeidet var en første begynnelse, men det er ikke blitt fulgt opp senere. Når Vatikanet snakker om likestilling og kvinnekamp, refereres det gjerne til stereotype forestillinger om likestillings-teorier fra 70-tallet. Men kjønnsforskningen har utviklet seg enormt siden den gang, og det er nødvendig med en oppdatering i Vatikanet. Det blir lett litt pinlig når det kommer uttalelser som berører likestilling og kjønnsteori.

Konklusjon

Det blir av avgjørende betydning for kirkens framtid at den finner fram til måter å møte unge mennesker på. Her er det neppe mer katekisme som gjelder. Og det blir spesielt viktig å finne fram til nye muligheter for å gi utfordringer og ansvar til kvinner. De greide det på 1600-tallet. Det kan også skje i dag. Men det krever vilje til nytenkning, og ikke minst en forståelse for hvor viktig moderne kvinners innsats i kirken kan bli for utbredelsen av Guds rike. Kvinner har mye å tilføre både med hensyn til tjenester og ledelse. De kan for eksempel lede sekretariater både i lokalkirkene og i Vatikanet, og de kan ordineres til diakoner. Men en endring i kirkeretten skulle de også kunne bli kardinaler. Det er ingen ny tanke.

Sammendrag av artikler på NCR og i America
Ved Anne Helene Utgaard

Oppstandelse Nærvær

Av Jan Erik Rekdal, fra samlingen av samme navn

Påske

Tiden for oppstandelse. Vi kjenner det på oss når vi stopper opp på gaten og ser fjorårets støv komme frem. Vi ser det gamle, halvrotne løvet som fremdeles er der. Vi kjenner motløshet ved synet av det gamle. Men tydeligere og sterkere merker vi kriblingen av håp. Håp om å få begynne på nytt. Håp om å få bli nye. Vi vil ikke lenger døden i det gamle. Vi vil livet i det nye. Vi vil følge profeten Joels ord og rive våre hjerter i stykker, ikke våre klær. Vi vil oss selv igjen.

Alt rundt oss tørster etter fornyelse. Rundt trærnes svarte skjelett gror det sakte frem en grønn kropp. I lyset hentes gløden frem fra mørket. Kristus henter varmen opp fra jordens indre. Menneskene stønner når det gamle slipper som isen på alle vann. Også i bakgatene blendes vi av det samme lyset. Inn mellom alle døende går Kristus med en varm vind, inn i stenhjertene frem til begynnelsen – det glemte stedet hvor alt begynner på nytt.

Vi blir stående tett sammen, trette til døden, men rede. Huden faller av, øyet ligger dødt tilbake i hulrommet. På bålet brenner de gamle klærne, gule av svette, stenket av blod. Stenhjertene brister og gir plass til nye av kjøtt og blod. Døden går forbi og svir av oss utvendigheten. Og skåldet av dødens nærvær skjelver vi innenfor stunden da vårt brennende ønske skal bli virkelighet. Kjøttets oppstandelse i vår fjorgamle kropp.

Risus paschalis (Påskens latter)

Latteren og oppstandelsen fra de døde er to sider av samme sak, enda det ikke dreier seg om noe saksforhold, men om et ganske usaklig slektskapsforhold. I dyp latter er det oppstandelse, og den oppstandne kan ikke bare seg for å le. Begge har de evnen til å sette i gang de store kroppslige bevegelser, en fødsel, rødmen på halsen, gledesårer, letthet, frihet og hikst.

Latteren bukker seg når den går dypt – kroppen forblir aldri uberørt. Bak denne latteren ligger graven tom. Den samme drivfjær som fremkaller denne organiske latter, er med i oppstandelsens kraftkraftinnsats. Som en nyvåknet reiser kroppen seg litt hutrende, ikke av frost men av en blodets latter som tenner den umiskjennelige rødmen i den oppstandnes kinn.

Og de har samme fraspark i jorden, latteren og oppstandelsen, samme varme i fotsålen; og for dem begge oppstår den nye kroppen som en utvidelse av den gamle, som en ny skapelse utenfor det skapte, som et eple blir til på treet.

Begge beveger seg fritt gjennom den atmosfære som oppstår rundt dem – en blanding av ild, vann, luft og jord. I latter og oppstandelse gjærer den klossete lystighet som skaper butte former, barn, barokke salmister og hvalrosser.

Etter Jesu oppstandelse

Av p. Per Kværne

Preken 1. mai 2011 i Lunden kloster
Andre søndag etter påske
Evangelietekst: Joh 20, 19-31

Evangeliet i dag handler om disiplenes første møte med den oppstandne Kristus. Samtidig har denne beretningen sin fortsettelse i lesningen fra Apostlenes *gjerninger* (Ap gj 2, 42-47), der de første kristnes liv i Jerusalem i tiden umiddelbart etter pinseunderet beskrives.

Kronologisk går hendelsesforløpet fra evangelium til apostelgjerninger, men teksthistorisk er *Apostlenes gjerninger* eldre enn *Evangeliet ifølge Johannes*. Dette er likevel ikke så viktig, for disse skriftene er hverken historiske krøniker eller biografiske fortellinger, men først og fremst teologiske skrifter som rettet seg til mennesker som allerede var kristne.

De to lesningene representerer et hendelsesforløp i tid. Men på et dypere nivå gjenspeiler de en bevegelse fra en virkelighet som ligger utenfor historisk tid – nemlig disiplenes møte med den oppstandne Kristus – for så å vende tilbake til historisk tid, nemlig fremveksten av den tidlige kirken.

Oppstandelsen er en hendelse som sprenger historiens referanserammer. Kristi legeme lå riktignok i graven i tre dager, og derfor bekjenner vi Kristi oppstandelse « på den tredje dag », men hans nedstigning til dødsriket (som vi også bekjenner) var utenfor tiden - det er en dyp og riktig intuisjon som leder også ikke-troende i våre dager til å skrive i dødsannonser at en avdød er « gått ut av tiden ». Jesus var nok synlig, håndgripelig, legemlig til stede etter oppstandelsen, men fordi han samtidig befant seg i en virkelighet som er utenfor tid, var han ikke lenger bundet av materiens lover. Denne paradoksale eksistensform uttrykker evangeliene ved å si at den oppstandne Kristus kunne gå gjennom lukkede dører. Og ikke bare det: noen ganger ble Kristus gjenkjent av disiplene og av de kvinner som trofast hadde fulgt ham helt til

korsets fot, mens andre ganger kunne de ikke se at den de snakke med, var han.

Det er denne paradoksale, ufattelige eksistensform som er bakgrunnen for det som er denne evangelielesningens sentrale tema: en beretning om *tvil som blir til tro*. Thomas ville ikke *tro* at Jesus virkelig var blitt levende igjen etter å ha ligget i graven. Å snakke om « oppstandelse » eller om « en paradoksal eksistensform », hadde ingen mening for ham, like lite som for de fleste mennesker i dag. Han ville *se*, han ville *berøre*: « Får jeg ikke se merkene etter naglene i hans hender og legge min finger i dem – ... da kan jeg umulig tro det ». Tvilen til Thomas var ikke bare naturlig, den var berettiget. Man skal ikke tro bare fordi noen forventer eller forlanger det, uansett hvem autoriteten er – man skal tro ut fra en personlig overbevisning. Dette visste Thomas. Men da han åtte dager senere fikk legge sin hånd i Jesu sår, ble hans tvil forvandlet til tro, ja, til en klippefast tro som til slutt, ifølge tradisjonen, brakte ham helt til India og til martyrdøden der.

Når Jesus sier til Thomas « Ja, nå tror du, fordi du fikk se; salige er de som kommer til troen uten å se », er dette ikke en kritikk av Thomas; det er et *løfte* til alle følgende slekter, og dermed også til oss som etter Jesu himmelfart ikke lenger kan se ham slik apostlene gjorde. Også vi skal bli salige gjennom tro.

Om evangelielesningen er en beretning om tvil som blir til tro, er lesningen fra *Apostlenes gjerninger* en beretning om hvordan tro blir til fellesskap, eller sagt på en annen måte, hvordan tro blir til kirke. Da den Hellige Ånd fylte disiplene som var samlet i Jerusalem, ga den deres tro en retning, så de kunne danne et dynamisk fellesskap som har bestått til denne dag.

Tro og håp er orientert mot fremtiden; men troen må også alltid se seg tilbake. Noe av det viktigste som skjedde under Det annet vatikankonsil, var derfor erkjennelsen av at Kirken alltid må besinne seg på sine røtter. En kirke som ikke lenger inspireres av sin første tid i Jerusalem, da den Hellige Ånd fylte de troende med glede og frimodighet, en slik kirke har ingen fremtid. Det er derfor all grunn til å se hvilke elementer som konstituerte den

tidligste kirken. *Apostlenes gjerninger* nevner fire slike elementer:

For det første: « De troende hadde alt felles ». I bokstavelig forstand praktiseres dette fortsatt i Kirkens klosterkommuniteter. Men urkirkens eksempel representerer også et krav til oss alle om å dele våre goder, m.a.o. til å praktisere *solidaritet*. For kristne burde verdens fattigdom være utålelig og kalle på vår solidaritet, men vi har erstattet solidaritet med veldedighet, det motsatte av solidaritet, for det koster ingenting å gi av sin overflod. Solidaritet er derimot å engasjere seg aktivt for at ingen skal utnyttes økonomisk eller få sitt menneskeverd tråkket på. Det kan være godt å besinne seg på dette nettopp i dag, den 1. mai, for Kirken har til alle tider utøvet gode gjerninger, men i langt mindre grad vært engasjert i å kjempe for grunnleggende endringer i samfunnet slik at veldedighet blir overflødig.

For det andre: «De samlet seg i sluttet flokk i templet». Fellesskapet var ikke bare materielt, men også åndelig. De ba i fellesskap. Altfor ofte fylles våre kirker av individer som ber hver for seg. Fellesskap er fraværende. Et levende fellesskap er imidlertid forutsetningen for at Kirken skal fremstå som et godt og åpent og levende hjem for alle mennesker, og spesielt for alle de, og de utgjør det store flertall, som står utenfor Kirken.

For det tredje: «De brøt brødet og holdt måltid sammen i hjemmene». Det Jesu venner gjorde, var å feire den første kristne liturgi. I denne første kristne liturgien var alle like. De brøt brødet, slik Jesus hadde pålagt sine disipler å gjøre, og de gjorde det *sammen*. Det gjorde det i *enkelhet*, i *hjemmene*, og vi kan være forvisset om at de gjorde det med enkle ord på sitt eget språk. Og ikke minst, det finnes ingen antydning om at ikke menn og kvinner gjorde dette sammen. Vi kan med rette spørre oss om Kirken i dag har besinnet seg på dette.

Vi kan ikke – og det er hverken mulig eller ønskelig – oppheve to tusen års historie i Kirken. Men det kan være godt å se Kirken i lys av de første kristnes brødsbrytelse i hjemmene. Også urkirken hadde en liturgi: allerede hos apostelen Paulus finner vi bønner

og hymner. Men hver enkelt kristen må i dag være på vakt mot enkeltes iherdige forsøk på å fremme en liturgi i den katolske kirke som lett degenerer til ritualisme, i stedet for at vi bryter brødet, slik det står i dagens lesning, « i enkel og inderlig glede ».

Og for det fjerde: De første kristne, står det, « hadde hele folkets velvilje ». De kristne var en del av det samfunnet de levde i, de kommuniserte med det store flertall som ikke var kristne, og ved den Hellige Ånds hjelp kunne Herren « for hver dag... øke deres krets med nye frelste ». Kontrasten til Kirken i vår tid, i alle fall i vår del av verden, kunne ikke vært større. Hvis vi er ærlige, må vi erkjenne at Kirken i dag, med all sin prakt, er fullstendig marginalisert, selv i såkalte « katolske » land. Av stadig flere oppleves Kirkens lære, og ikke minst Kirkens krav på udiskutabel autoritet, som fullstendig irrelevant. I stedet for å kritisere den såkalte « sekulariseringen » av samfunnet, burde derfor Kirkens ledere gå i seg selv og spørre seg hvorfor virkeligheten faktisk er slik.

I dag, den 2. søndag i påsketiden, er også dagen for Den guddommelige barmhjertighet. Jeg tror at vi alle, og ganske særlig Kirkens hyrder, i dag, enda mer enn andre dager, burde bønnfalle Gud om hans barmhjertighet, slik at Kirken, i stedet for å bli en lukket sekt for spesielt interesserte, kan bli en åpen port til menneskehetens frelse.

Påsketiden er forberedelse til pinsen. Vi trenger å lengte hver eneste dag etter å fylles og ledes av den Hellige Ånd, slik det uttrykkes i pinsens store salme:

« Kom, Hellig Ånd med skapermakt,
opprett hva synd har ødelagt,
og glede i hvert hjerte giv
som du har født til evig liv ! »

I Faderens, og Sønnens og den Hellige Ånds navn.

RETURADRESSE:

Også vi er Kirken
Hallagerbakken 92 b, 1256 Oslo

Ave Crux 1

Til Hesychios, prest i Jerusalem

Dette tre vi klamrer oss til
for ikke å forsvinne
dette tre vi klatrer opp i
når vi ikke strekker til
dette tre springer ut med
blodrøde blomster i natt

Søker vi dit mot kveld
Ser vi løvet
Stige som fjær

Jan Erik Rekdal,
fra samlingen
OPPSTANDELSE NÆRVÆR

Dette diktet er dedisert en Hesycjios
som skal ha vært prest i Jerusalem. Hans
vakre påskehømsrommer en
fantastisk lovprisning av korsets tre.

Sees på
seminar 24.
mars!

Åpent for
alle, så ta
 gjerne med
en venn!

www.ogsavierkirken.no
red@ogsavierkirken.no